'İKİNCİ 500'ÜN HIZI YAVAŞLADI

Dünya ticaretinde korumacılık ve yavaşlama gibi sorunlar KOBİ'lerin satış hızlarına da yansıdı. Bu gelişmelerin etkisi ile Türkiye'nin en büyük "İkinci 500" sanayi kuruluşunun üretimden satışlardaki hızı son üç yılın en düşük seviyesine geriledi ve yüzde 14.2 olarak gerçekleşti. Satışlardaki yavaşlama eğilimi kârlılığı da olumsuz etkiledi. İSO İkinci 500'ün 2018'de 19 milyar TL olan faaliyet kârı 2019'da 16.8 milyar TL'ye indi.

TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU 2019

İSO İkinci 500'ün En Büyük 50 Sanayi Kuruluşu

2019 Sıra No	2018 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
1	-	Panasonic Life Solutions Elektrik	482.130.093
2	18	Kervan Gıda	482.054.047
3	-	AKA Otomotiv	481.439.818
4	-	Ozon Tekstil Konfeksiyon	476.833.041
5	-	Detay Gıda	475.786.951
6	47	Roteks Tekstil İhracat	474.986.301
7	57	Sampa Otomotiv	474.748.494
8	-	Bien Yapı Ürünleri	473.994.630
9	30	DB Tarımsal Enerji	472.342.245
10	-	B-Plas Bursa Plastik	472.131.370
11	-	Ulusoy Elektrik İmalat	71.642.029
12	+	Özak Tekstil Konfeksiyon	469.837.556
13	3	Erişler Yem	469.798.185
14	23	YÜNSA Yünlü	469.622.670
15	40	Erdem Tekstil	467.844.055
16	52	Coreal Alüminyum Kablo	467.401.461
17	100	Kula Yağ ve Emek Yem	467.195.040
18	-	-	-
19	-	İşbir Sentetik Dokuma	461.205.904
20	63	Mondi Kale Nobel Ambalaj	461.050.531
21	22	Ve-Ge Hassas Kağıt ve Yapıştırıcı Bant	459.926.495
22	19	Nemak İzmir Döküm	458.035.702
23	-	Vezirköprü Orman Ürünleri ve Kağıt	455.962.154
24	50	Yorglass Cam	455.110.275
25	2	ORMA Orman Mahsulleri	454.683.947
26	70	Şimşek Bisküvi ve Gıda	453.687.894
27	82	Mes Yağ ve Gıda	453.124.209
28	118	İ. E. Ulagay İlaç	451.865.120
29	-	Kanca El Aletleri Dövme Çelik ve Makina	451.156.716
30	-	Cevher Jant	449.832.095
31	-	Ferro Döküm	447.741.693
32	114	As Ofis Damızlık Yumurta Yem Gıda	444.560.742
33	-	Gürteks İplik	444.295.509
34	-	-	-
35	130	Dardanel Önentaş Gıda	441.562.352
36	7	Oğuz Tekstil	440.832.130
37	-	Atlasdenim Tekstil	438.407.464
38	-	-	-
39	-	Modavizyon Tekstil	436.448.921
40	-	-	-
41	10	Oyka Kağıt Ambalaj	436.000.973
42	-	Aster Tekstil	433.994.113
43	-	Çukurova İnşaat Makinaları	33.948.289
44	-	Arma Filtre Sistemleri	433.919.556
45	-	Teknika Plast Teknik Kalıp Plastik	432.811.875
46	-	P.M.S. Metal Profil Alüminyum	431.604.373
47	-	Erkunt	31.534.671
48	113	Burteks Tekstil	430.701.128
49	-	Ermetal Otomotiv ve Eşya	429.396.770
50	134	Üntel Kabloları	429.375.521

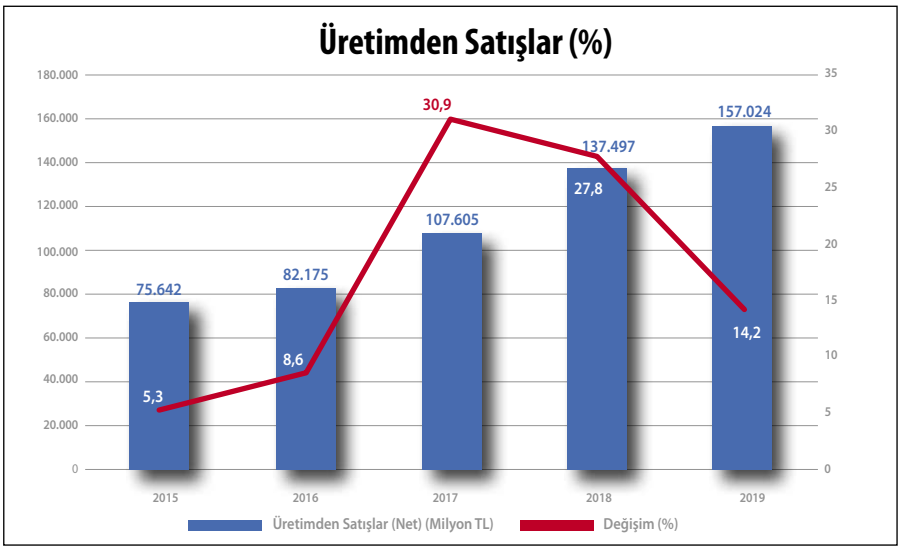
İstanbul Sanayi Odası (İSO), sanayi kuruluşlarının 2019 yılı verileri üzerinden yaptığı "İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2019" araştırmasının sonuçlarına göre geçen yıl İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 14,2 artarak 137,5 milyar liradan 157 milyar liraya yükseldi.

Dünya ticaretinde korumacılık ve yavaşlamanın, KOBİ'lerin küresel değer ve tedarik zincirlerine katılımını zorlaştırdığı bir yıl olan 2019'daki bu artış, 2017'deki yüzde 30,9 ve 2018'deki yüzde 27,8'lik artışlarla kıyaslandığında, üretimden satışlardaki büyüme performansının yavaşladığına işaret etti. Söz konusu oran, aynı zamanda son üç yılın en düşük artışı olarak dikkat çekti.

İSO İkinci 500'deki 463 şirket, üretimlerinin önemli bir kısmını dış pazarlara da yapıyor. Dolayısıyla üretimden satışların artış hızındaki bu düşüşte, iç pazar kadar dış pazar taleplerindeki bozulma da etkili oldu.

2019 yılı Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında üretimden satış büyüklüğüne göre en büyük kuruluş 482 milyon 130 bin lira ile Panasonic Life Solutions oldu. 482 milyon 54 bin liralık satışlarıyla Kervan Gıda ikinciliği alırken, 481 milyon 440 lira ile de AKA Otomotiv üçüncü sırada yer aldı.

2018 yılında 413,7 milyon ile 177,8 lira bandında üretimden satış yapabilen şirketlerin girebildiği İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında bu bant, 2019 sıralamasında 482,1 milyon ila 201,2 milyon lira arasında oluştu.

Orta ve yüksek teknoloji sanayilerin payı arttı

Söz konusu araştırma, KOBİ ölçeğindeki sanayi kuruluşlarının bir anlamda röntgenini çekerken, bu şirketlerle ilgili tıpkı İSO 500'de olduğu gibi birçok önemli veriyi ortaya koyuyor. Bunlardan bazıları Türkiye'nin KOBİ'lerinin güçlü yönlerini, bazıları ise zayıf yönlerini göstermesi açısından önemli ve dikkat çekici oluyor.

İSO İkinci 500 Büyük'ün teknoloji yoğunluklarına göre yarattıkları katma değer dağılımına bakıldığında, özellikle orta-yüksek teknoloji ve yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin toplam payının arttığı dikkat çekti.

Orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı 2018'de yüzde 21,6 iken, geçen yıl 2,6 puan artışla yüzde 24,2'ye yükseldi. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı ise 2018'de yüzde 2,1 iken, geçen yıl sınırlı bir artışla yüzde 2,2 olarak gerçekleşti.

Böylece orta-yüksek ve yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin toplam payı 2018'de yüzde 23,7 iken, 2019'da 2,7 puan artarak yüzde 26,4'e yükseldi. Bu artış, KOBİ'lerin teknolojik dönüşüm yolunda ilerleme sağladığına işaret etti.

Daha çok sayıda kuruluş Ar-Ge faaliyetlerine yöneldi

Sanayi kesiminin rekabetçiliği için Ar-Ge, hayati bir önem taşırken, 2019 yılındaki zorlu koşullara rağmen İSO İkinci 500 içerisinde daha çok sayıda kuruluşun Ar-Ge faaliyetlerine yöneldiği görüldü.

2017 yılında 188 olan Ar-Ge yapan kuruluş sayısı, 2018'de belirgin bir artışla 218'e çıkmıştı. 2019 yılında ise Ar-Ge yapan kuruluş sayısının 231 ile en yüksek seviyesine ulaştığı görüldü.

Bu şirketlerin Ar-Ge harcamaları 2019'da yüzde 44,6 artarak 498,6 milyon liradan 721,2 milyon liraya yükseldi. Aynı dönemde Ar-Ge harcamalarının üretimden satışlara oranı da yüzde 0,36'dan yüzde 0,46'ya çıktı.

Söz konusu oranın, ölçüm yapılan dönemin en yüksek seviyesine çıkması ve KOBİ'lerin inovasyon iştahının arttığını göstermesi açısından olumlu olarak değerlendirildi.

İSO İkinci 500 kapsamında olumlu bulunan gelişmelerden biri de ihracat verileri oldu. Bilindiği üzere 2019, ihracat açısından oldukça zorlu bir yıldı. 2019 yılında küresel ticarette yaşanan korumacılık önlemleri ile dünya mal ticareti daralmış ve ihracatta rekabet artmıştı. Türkiye'nin metal ürünleri ihracatı, ABD

Temel Göstergeler

	2017		2018		2019		Değişim (%)		
	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	Tutar (Milyon TL)	Pay (%)	2017/2016	2018/2017	2019/2018
Üretimden Satışlar (Net)	107.605	-	137.497	-	157.024	-	30,9	27,8	14,2
Faaliyet Karı (Zararı)	12.527	10,3	19.009	12,1	16.829	9,4	43,9	51,7	-11,5
Finansman Giderleri	5.361	4,4	9.999	6,4	7.989	4,5	21,7	86,5	-20,1
Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar (EBITDA)	16.605	13,6	23.220	14,7	21.921	12,3	49,3	39,8	-5,6
Dönem Karı (Zararı) (V.Ö.)	7.385	6,1	8.972	5,7	10.554	5,9	67,2	21,5	17,6

Not: Paylar net satışlara göre hesaplanmıştır.

ve AB'nin korunma önlemleri ile karşılaşmış, önemli ihracat pazarlarında özellikle yılın ikinci yarısında daralma gerçekleşmişti. Uygulanan ekonomik dengelenme politikaları nedeniyle iç pazarda da daralma yaşanmıştı ve bu nedenle firmalar ihracata daha çok ağırlık vermek durumunda kalmıştı.

İkinci 500'ün ihracatı yüzde 9,4 arttı

Bu ortamda İSO İkinci 500'ün ihracatı, geçen yıl yüzde 9,4 artarak 9,8 milyar dolara yükseldi. Böylece İSO İkinci 500, 2019 yılında Türkiye toplam ihracatının yüzde 5,4'ünü, sanayi ihracatının ise yüzde 5,6'sını gerçekleştirdi.

İhracat tarafındaki bir diğer önemli gelişme de ihracat yapan firma sayısındaki artış eğilimi oldu. 22 yıl önce ihracat yapan firma sayısı 407 iken, son yıllarda bu rakam 450'ler bandını aşarak 2019'da 463'e yükseldi. Bu da İSO İkinci 500'de yer almak için ihracat yapmanın adeta bir ön koşul olduğunu bir kez daha gösterdi.

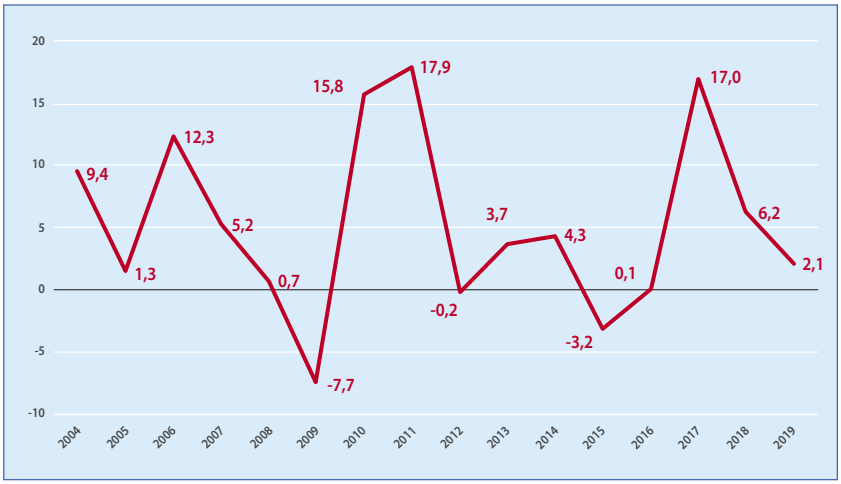
İSO İkinci 500'ün üretimden satışlarındaki değişimlere reel olarak bakıldığında, 2012-2016 dönemindeki zayıf büyümelerin ardından 2017 ve 2018 yıllarında güçlü reel artışların yaşandığı görülüyor. 2019 yılında da üretimden satışlarda yüzde 2,1'lik reel artış yaşandı. Ancak bu artış, geçmiş 2 yılın altında kaldı.

Satışlardaki yavaşlama eğilimi, İSO İkinci 500'ün kârlılıklarını da olumsuz etkiledi. İSO İkinci 500'de 2018'de 19 milyar lira olan faaliyet karı, geçen yıl yüzde 11,5'lik düşüşle 16,8 milyar liraya indi. Buna paralel olarak faaliyet kârı oranı da 2018'de yüzde 12,1 iken, 2019'da 2,7 puanlık düşüşle yüzde 9,4'e geriledi.

Bir diğer önemli kârlılık büyüklüğü olan FAVÖK (faiz, amortisman ve vergi öncesi kar), toplanmaya başlandığı 2013 yılından bu yana ilk kez negatif eğilim gösterdi. İSO İkinci 500'de 2018'de 23,2 milyar lira olan FAVÖK, geçen yıl yüzde 5,6 küçülerek 21,9 milyar liraya geriledi. 2019 yılında firmaların çekirdek işlerine daha fazla odaklanmasına rağmen FAVÖK performansları zayıfladı.

Faaliyet karı ve FAVÖK'deki düşüşlere karşın vergi öncesi kar ve zarar toplamında pozitif bir gelişme söz konusu. İSO İkinci 500'de 2018'de 9 milyar lira olan vergi öncesi kar ve zarar toplamı, geçen yıl yüzde 17,6 artarak 10,6 milyar liraya yükseldi.

Üretimden Satışlar (Reel Değişimler %)

Not: Reel değişimler, TÜFE yıl sonu enflasyonuna göre hesaplanmıştır.

2019 yılında İSO İkinci 500'de diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar 13,6 milyar lira iken, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar 12,1 milyar lira oldu. Bu iki kalem arasındaki fark alındığında, İSO İkinci 500'ün 1,6 milyar lira üretim faaliyeti dışı gelir elde ettiği görüldü.

Borç/özkaynak dengesinde iyileşme

İSO İkinci 500'de özkaynakların toplam aktifler içindeki payı 2018 yılında yüzde 37,6 iken, 2019 yılında artışını sürdürdü ve yüzde 41,3'e yükseldi. Toplam borçların payı ise 2018 yılında yüzde 62,4 iken, 2019 yılında yüzde 58,7'ye geriledi. Bu durum, 2019 yılında borçlar/özkaynak dengesinin özkaynaklar lehine önemli bir gelişme gösterdiğini ortaya koydu. Böylece 2018 yılından sonra 2019 yılında da borç/özkaynak dengesinde iyileşme yaşandı. 2019 yılında karlarda sağlanan artış ile özkaynakların artırılması ve borçlanmanın daha az tercih edilmesi, İSO İkinci 500'ün mali yapısının iyileşmesine katkı sağladı.

Mali borçlar azaldı

İSO İkinci 500'de 2017 yılında yüzde 50,9 ile oldukça yüksek oranlı artış gösteren

Kârlılık Göstergeleri

	Tutar (Milyon TL)		Değişim (%)	Net Satışlara Göre Pay (%)	
	2018	2019		2018	2019
Faaliyet Karı	19.009	16.829	-11,5	12,1	9,4
+ Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar	24.894	13.648	-45,2	15,8	7,6
Kambiyo Karları	21.341	10.160	-52,4	13,6	5,7
Diğer	3.553	3.489	-1,8	2,3	2,0
- Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar	25.149	12.054	-52,1	16,0	6,7
Kambiyo Zararları	23.276	10.349	-55,5	14,8	5,8
Diğer	1.873	1.705	-9,0	1,2	1,0
Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler (Net)	-255	1.595	-724,6	-0,2	0,9
Net Kambiyo Karları	-1.935	-189	-90,2	-1,2	-0,1
Diğer	1.680	1.784	6,2	1,1	1,0
Finansman Öncesi Kar	18.753	18.424	-1,8	11,9	10,3
Finansman Giderleri	9.999	7.989	-20,1	6,4	4,5
Dönem Karı (Zararı) (V.Ö.)	8.972	10.554	17,6	5,7	5,9

mali borçlar, 2018 yılındaki sınırlı artışın ardından 2019 yılında yüzde 1,7 azaldı.

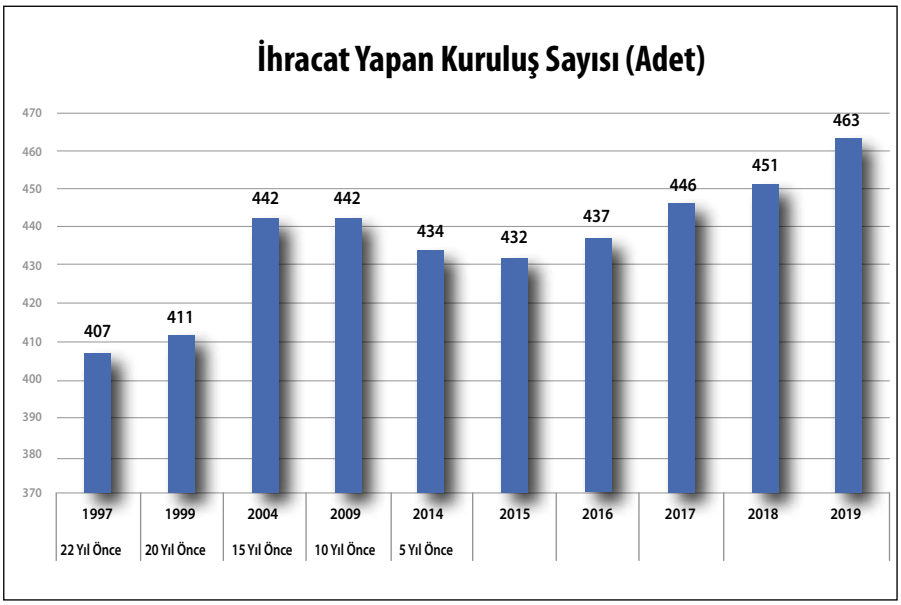
Böylece toplam mali borçlar 56,2 milyar TL'den 55,2 milyar liraya geriledi. Bu durum, firmaların 2019 yılında mali yapılarındaki iyileşmeye ağırlık verdiği ve ilave borçlanmadan kaçındığı şeklinde yorumlandı.

İSO İkinci 500'de, kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı 2018 yılında yüzde 47,3 iken, bu oran 2019 yılında yüzde 46,7'ye indi. Bu sınırlı düşüşte, mevcut borçların daha uzun vadeler ile yeniden yapılandırılması ve 2018 finansal şokundan sonra kamunun kullandırdığı orta-uzun vadeli destek kredi paketleri etkili oldu.

Sanayi kuruluşları, 2019 yılında orta-uzun vadeli mali borçlanma olanaklarına, bir önceki yıla göre özellikle yılın ikinci yarısında daha rahat erişti. Bu durum, sanayi kuruluşlarının 2019 yılında kısa vadeli mali kaynaklarının bir bölümünü orta vadeli kaynaklar ile değiştirmesini sağladı.

Sanayicilerin son yıllarda makul bir çözüm bulunmasını istedikleri konulardan biri olan KDV alacakları, gerek İSO 500 gerekse İSO İkinci 500 şirketleri için ciddi bir sorun olmayı sürdürüyor. 2019 yılında İSO 500'ün devreden KDV'si bir önceki yıla göre yüzde 1,9 artarak 10,8 milyar liraya yükselmişti. Bu yük İSO İkinci 500 için de 2019 yılında yüzde 7,8 artarak 1,9 milyar lira oldu.

Sanayinin içinde bulunduğu yatırım motivasyonunu ortaya koyan önemli bir veri de dönen ve duran varlıkların ilişkisi oluyor. Bu ilişkiye bakıldığında, İSO İkinci 500'de geçen yıl olduğu gibi bu yıl da duran varlıklar aleyhine olan bozulmanın sürdüğü görüldü. Dönen varlıkların payı yüzde 61,5'ten yüzde 63,6'ya yükselirken, duran varlıkların payı yüzde 38,5'ten yüzde 36,4'e geriledi.

Zarar eden kuruluş sayısı 107'den 70'e geriledi

2019 yılında İSO İkinci 500 içerisinde kar eden kuruluş sayısı önemli ölçüde artarak 393'ten 430'a yükselirken, zarar eden kuruluş sayısı ise 107'den 70'e geriledi. Böylece kar eden kuruluş sayısı yeniden 400 sayısının üzerine çıktı.

Aynı yılda FAVÖK'e göre kar eden kuruluş sayısı 482 olarak gerçekleşirken, zarar eden kuruluş sayısı ise 18 oldu. Bu durum, 2019'da sanayi kuruluşlarının mali yapılarını iyileştirmeye ve karlılıklarını artırmaya odaklandıkları şeklinde yorumlandı.

İSO İkinci 500'ün istihdam verileri, sanayi sektörünün, istihdam ve nitelikli insan kaynakları için önemli alanlardan birini oluşturmayı sürdürdüğünü gösterdi. 2019 yılında İSO İkinci 500'de istihdam yüzde 4,1, ödenen maaş ve ücretler ise yüzde 25,8 arttı. Bu oranlar 2019 yılındaki zorlu koşullara rağmen İSO İkinci 500'ün istihdama katkısını sürdürdüğünü ortaya koydu.

2019 yılında İSO İkinci 500'de yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı beş yıl aradan sonra ilk kez arttı. 2014 yılında 71 olan kuruluş sayısı izleyen dört yıl boyunca gerilemiş ve 2018 yılında 59 olarak gerçekleşmişti. 2019 yılında ise İSO İkinci 500'de yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı 5 adet arttı ve 64'e yükseldi.

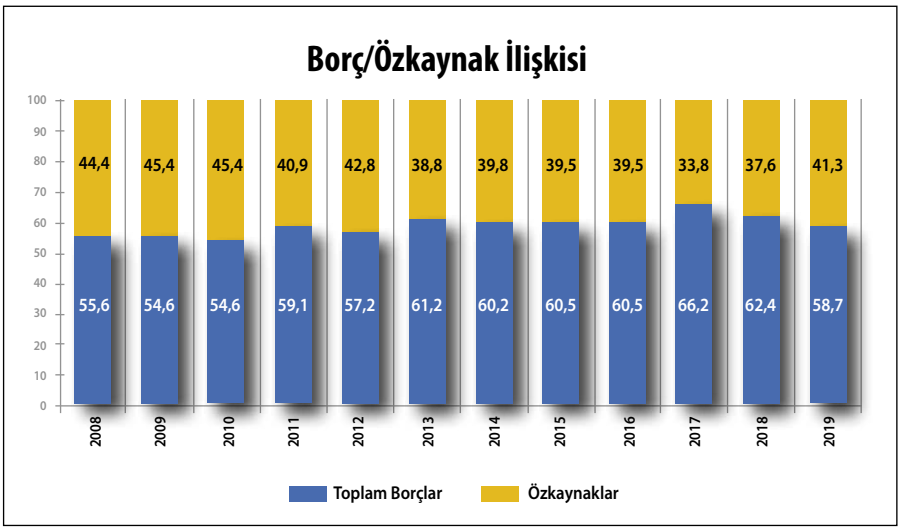
Halka açık kuruluşlar yatay seyrediyor

İSO İkinci 500'de halka açık kuruluşlar sayısına bakıldığında, 2017'de 35 olan bu sayının, 2018'de 37, 2019'da 35 ile yatay seyrettiği görüldü.

Halka açık kuruluşların sayısının sınırlı olması, sanayi sektörü ve sermaye piyasaları

Finansman Giderleri / Faaliyet Kârı (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansman Giderleri (Milyon TL)	1.563	2.716	2.581	3.785	4.403	5.361	9.999	7.989
Faaliyet Karı (Zararı) (Milyon TL)	3.591	5.367	6.182	7.409	8.707	12.527	19.009	16.829
Finansman Giderleri / Faaliyet Karı (%)	43,5	50,6	41,8	51,1	50,6	42,8	52,6	47,5

arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi gereğini bir kez daha ortaya koydu. Bu durum, sanayi şirketlerinin sermaye piyasalarına açılma ve bu piyasalardan fon sağlama konusunda desteklenmesinin oldukça önemli olduğuna işaret etti.

Listeye 104 yeni sanayi kuruluşu girdi

2019 yılı İSO İkinci 500 sıralamasında üretimden satışlar büyüklüğüne göre ilk sırayı "Panasonic Life Solutions" aldı. 482 milyon 130 bin lira ile birinciliğe oturan bu kuruluş, 2018 yılında İSO 500'de 490. sıradaydı. İkinci sırada ise 482 milyon 54 bin lira ile "Kervan Gıda" yer aldı. Kervan Gıda, 2018 İSO İkinci 500 sıralamasının 18'incisiydi. Üretimden satışlara göre üçüncü kuruluş ise 481 milyon 440 lira ile "AKA Otomotiv" oldu. Bu kuruluş da 2018 yılında İSO 500'ün 463'üncü sırasındaydı.

İSO İkinci 500'ün bu yılki listesine 104 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 43 tanesi İSO 500'den İSO İkinci 500'e düşen şirketlerden oluştu. Listeye geçen seneki İSO 1000 dışından giren yeni firma sayısı ise 61 oldu. 2018 yılının İSO İkinci 500 listesinden İSO 500'e çıkan firma sayısı ise 35 olarak gerçekleşti.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, "İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2019" araştırmasına ilişkin yaptığı açıklamada, İSO İkinci 500 çalışmasının, en az İSO 500 çalışması kadar değerli olduğunu belirtti.

Bahçıvan, bu çalışmanın değerinin ekonomide taşıdıkları ağırlığın yanı sıra üretimin ve kalkınmanın da geleceğini temsil eden KOBİ'lerin durumunu yansıtmasından ileri geldiğine işaret etti.

430 ŞİRKET KÂR 70'İ ZARAR ETTİ

- **2019 yılında İSO İkinci 500 içerisinde kâr eden kuruluş sayısı önemli ölçüde artarak 393'ten 430'a yükselirken, zarar eden kuruluş sayısı ise 107'den 70'e geriledi.**
- **Aynı yılda FAVÖK'e göre kâr eden kuruluş sayısı 482 olarak gerçekleşirken, zarar eden kuruluş sayısı ise 18 oldu.**
- **2019 yılında İSO İkinci 500'de istihdam yüzde 4,1, ödenen maaş ve ücretler ise yüzde 25,8 oranında arttı.**
- **Yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı beş yıl aradan sonra ilk kez artarak 64'e yükseldi.**
- **2017'de 35 olan halka açık kuruluşlar sayısı, 2018'de 37, 2019'da 35 olarak gerçekleşti.**
- **İSO İkinci 500'de özkaynakların toplam aktifler içindeki payı 2018 yılında yüzde 37,6 iken, 2019 yılında artışını sürdürdü ve yüzde 41,3'e yükseldi.**
- **Toplam borçların payı ise 2018 yılında yüzde 62,4 iken, 2019 yılında yüzde 58,7'ye geriledi.**
- **İSO İkinci 500'de mali borçlar, 2019 yılında yüzde 1,7 oranında azalarak 56,2 milyar TL'den 55,2 milyar TL'ye geriledi.**
- **Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı yüzde 46,7'ye indi.**

Teknoloji Yoğunluklarına Göre Yaratılan Katma Değer Dağılımı (%)

